

Відбір на XVI Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

Перший тур, 7 квітня 2018 р.

Максимальна оцінка за кожну з п'яти задач — 20 балів

Час виконання роботи — 5 годин

1. Турецька мова

Нижче наведено форми називного та деяких інших відмінків кількох іменників турецької мови, а також їхні переклади:

Називний	Давальний	Переклад
pirinç	pirince	<i>рис</i>
renk	renge	<i>колір</i>
göl	göle	<i>озеро</i>
pencere	pencereye	<i>вікно</i>
kurt	kurda	<i>вовк</i>

Називний	Місцевий	Переклад
doktor	doktorda	<i>лікар</i>
cam	camda	<i>скло</i>
laf	lafta	<i>повідомлення</i>
ders	derste	<i>урок</i>
keyif	keyifte	<i>задоволення</i>

Називний	Аблатив	Переклад
pencere	pencereden	<i>вікно</i>
aktör	aktörden	<i>актор</i>
kılıç	kılıçtan	<i>меч</i>
sahip	sahipten	<i>власник</i>
güneş	güneşten	<i>сонце</i>

Завдання. Запишіть такі форми:

- давального відмінка слів **hesap** 'рахунок', **vatan** 'батьківщина', **dünya** 'світ';
- місцевого відмінка слів **oyun** 'гра', **çarşı** 'ринок', **parmak** 'палець', **hap** 'пігулка';
- аблативного відмінка слів **otobüs** 'автобус', **çavuş** 'сержант', **turizm** 'туризм'.

Примітка. Турецька мова є найчисленнішою за кількістю носіїв (біля 80 мільйонів) тюркською мовою, якою розмовляють у Туреччині та інших країнах. Аблативний відмінок (аблатив) — особливий відмінок турецької мови, відсутній в українській.

Турецьке *s* вимовляється як *дж*, *ç* як *ч*, *ş* як *ш*; *ï* вимовляється як *і* в українській, але з заокругленими губами, як в *у*; *ö* — як українське *е*, але з заокругленими губами, як в *о*; *i* вимовляється як *і*, але з язиком, що розташований значно глибше; *ı* — як українське *і*.

2. Давньоперський клинопис

Уважають, що перське клинописне письмо було винайдено біля 525 року до нашої ери за вказівкою Дарія I, правителя Ахеменідської імперії, з метою реєстрації перської мови того часу. Уявіть, що в експедиції по руїнах ви знайшли такий напис:

KI m̄ d̄m̄ ŷ ŷ k̄ \ n̄ m̄ d̄i k̄ \ d̄e \ n̄ r̄ \ d̄m̄ r̄ m̄ k̄ KI ŷ ŷ k̄
 \ ŷ ŷ m̄ m̄ \ n̄ d̄ k̄ m̄ \ d̄e \ d̄m̄ k̄ m̄ \ m̄ d̄ m̄ \ d̄m̄ d̄m̄ ŷ ŷ k̄ m̄
 ŷ r̄ \ d̄e r̄ d̄ m̄ \ m̄ n̄ d̄i m̄ \ n̄ m̄ d̄ \ m̄ d̄ m̄ \ d̄i ŷ ŷ k̄
 m̄ \ m̄ d̄ d̄m̄ m̄ \ m̄ d̄ m̄ \ d̄i m̄ \ d̄e m̄ \ m̄ d̄i d̄i d̄m̄ m̄ \
 d̄m̄ k̄ r̄ m̄ m̄ \ d̄ m̄ m̄ m̄ \ m̄ KI d̄ k̄ \ d̄m̄ r̄ d̄e m̄ \ d̄i
 n̄ m̄ d̄m̄ ŷ ŷ k̄ m̄ \ m̄ d̄e \ m̄ d̄i d̄e k̄ d̄m̄ m̄

Також було виявлено декілька додаткових слів:

m̄ n̄ m̄	m̄ k̄ n̄ d̄m̄
d̄e n̄ d̄	KI m̄ d̄m̄ ŷ ŷ k̄
k̄ KI m̄	d̄m̄ r̄ k̄ m̄ d̄i r̄ m̄
m̄ d̄i d̄e m̄	d̄m̄ r̄ m̄ k̄ KI ŷ ŷ k̄

Відомо, як читаються деякі п'ять слів із тексту, а також усі додаткові слова. У списку нижче наведено в переплутаному порядку вказані транскрипції, а ще дві зайві:

mauxa	puca	dārayavauš
xšāyaθiya	pārsa	yaθā
auramazdāha	xšayāršā	iyam
adam	abavam	θātiy
patiyāiša	vašnā	xšapavā

Завдання 1. Знайдіть п'ять слів із тексту, транскрипції яких наведено. Також знайдіть правильні відповідності додаткових слів та їхніх транскрипцій.

Завдання 2. Як будуть виглядати в записі за допомогою перського клинопису такі слова: **nabunaīta**, **haxāmanišiya**?

Примітка. Риска над голосним позначає, що голосний довгий. Символ š у транскрипціях вимовляється як *ш*, θ — як *th* в англійському слові *think*, ç вимовою подібна до української *с*.

3. Іятмул

Дано речення мовою іятмул та їхні переклади:

- 1 **ak ta'kwa okwi makkasi'ki'k wa'la da'li'kali'**
Та жінка сидить разом із тихим собакою.
- 2 **du ak ki'ki'n maali vatnyakadi'**
Чоловік убиває того маленького брудного пацюка.
- 3 **gwaama avukdu si'kbi'k**
Двоє божевільних старих сміялися.
- 4 **kak ta'kwa glali'**
Ця жінка плакала.
- 5 **kalala pi'li'kali'**
Маленький тарган біжить.
- 6 **kan avukdu okwi kak ta'kwa pi'li'kabi'k**
Цей старий і ця жінка біжать.
- 7 **kan maali okwi ak bolu pi'li'di'**
Цей великий пацюк біг разом із тією маленькою ящіркою.
- 8 **wa'la kan du kwaakdi'**
Великий собака шукав цього чоловіка.
- 9 **yasi' glakabi'k**
Дві вдови плачуть.
- 10 **yasi' okwi wa'la kan makkasi'ki'k bolu savabi'k**
Вдова та собака дивилися на цю велику тиху ящірку.

Завдання 1. Перекладіть українською:

- 11 **avukdu okwi ta'kwa pi'li'kadi'**
- 12 **ki'ki'n bolu kak wa'la kwaakdi'**
- 13 **ta'kwa pi'li'bi'k**

Завдання 2. Перекладіть мовою іятмул ще кілька речень. Якщо ви вважаєте, що якесь чи якісь із них перекласти неможливо, вкажіть, яке/які й чому.

- 14 Той старий дивиться на цю божевільну вдову.
- 15 Маленький пацюк убив таргана.
- 16 Брудний собака дивився на цього маленького таргана.
- 17 Чоловік разом із тим великим собакою вбив брудну ящірку.
- 18 Тихий чоловік шукає велику жінку.

Примітка. Іятмул (самоназва *germakudi*) належить до родини мов сепік. Цією мовою розмовляють коло 46 тисяч осіб у Папуа Новій Гвінеї. Символ ' позначає особливий приголосний мови іятмул.

4. Давньоіндійська мова

Перед вами — текст, складений давньоіндійським лінгвістом Паніні в середині I тисячоліття до нашої ери (в записі латинськими літерами). Текст розбито на дві колонки з міркувань зручності; частина праворуч — продовження частини ліворуч.

<i>a i uṅ</i>	<i>j^ha b^hañ</i>
<i>ṛ ḷk</i>	<i>g^ha ḍ^ha d^haṣ</i>
<i>e oñ</i>	<i>ja ba ga ḍa daś</i>
<i>ai auc</i>	<i>k^ha p^ha c^ha ṭ^ha t^ha ca ṭa tav</i>
<i>ha ya va raṭ</i>	<i>ka pay</i>
<i>laṅ</i>	<i>śa ṣa sar</i>
<i>ñā ma ṇa ṇa nam</i>	<i>hal</i>

У своєму граматичному описі давньоіндійської мови для позначення множин звуків — зокрема таких, що складаються з одного звука — Паніні нерідко використовував особливі односкладові слова. Нижче дано деякі такі слова і — в переплутаному порядку — їхні значення (для стислості «(не)парні приголосні» задає «(не)парні за дзвінкістю приголосні»):

śal, ec, a, la, ṛt, ac, b^haṣ, ut, ic, j^hay, aś, śar;

l; дзвінкі придихові приголосні, крім *j^h*; глухі непарні приголосні;

голосні, крім *a* та *ā*; голосні та дзвінкі приголосні; *a* та *ā*; глухі непарні приголосні та *h*; усі голосні; *ṛ*; парні приголосні; *u*; довгі голосні, непарні за довгістю.

Завдання 1. Установіть правильні відповідності.

Завдання 2. Які множини звуків позначають такі слова: *jaś, al, i, yar, am*? Коли це можливо, уникайте простого перерахування.

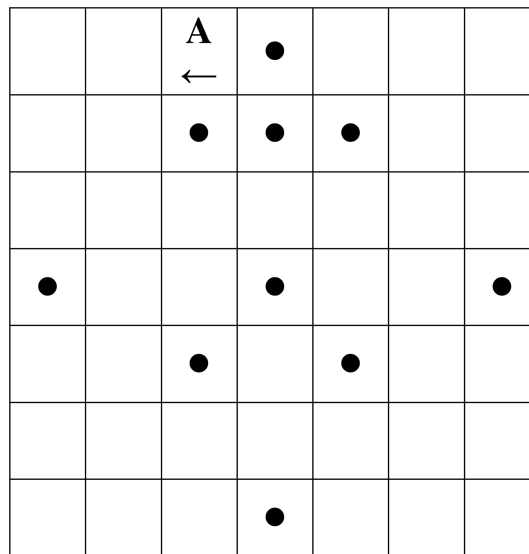
Завдання 3. Запишіть односкладовими словами такі множини звуків: приголосні, крім *u*; придихові приголосні; глухі приголосні; непарні дзвінкі приголосні, крім *h*; усі приголосні; голосні та *h*.

Якщо в якихось випадках ви вважаєте, що не можете цього зробити, вкажіть їх та поясніть чому. Якщо вам здається, що якісь із цих множин можна записати більш ніж в один спосіб, наведіть усі можливі способи.

Примітка. Літери *ṛ* та *ḷ* позначають особливі голосні (не приголосні!) давньоіндійської мови (складові *r* та *l*); риска над голосною позначає довгість (однак над завжди довгими голосними *e, o, ai, au* її не пишуть); крапка під приголосною позначає її особливу — із загнутим назад язиком — вимову (зокрема, *ṣ* близьке до українського *ш*); ^{*h*} після приголосної позначає її особливу — придихову — вимову; *h* позначає дзвінкий (не глухий!) приголосний, близький до українського *г*; *ś* читається приблизно як російське *щ* у слові *общий*, *s* — як *ч*, *j* — як звук *дж*, *ñ* — як *нь*, *ṇ* — як *нг* в англійському слові *sing* або німецькому слові *singen*. Дзвінким називається звук, в утворенні якого бере участь голос.

5. Угорська мова

На рисунку нижче зображено поле, розділене на 49 комірок (7×7); його розташовано таким чином, що північ відповідає напрямку вгору, а схід — напрямку праворуч. У деяких комірках містяться камені, позначені чорними кружками. На полі в чотирьох різних комірках, що не містять каменів, стоять чотири угорці — А, В, С й D, — і кожен дивиться в одному з чотирьох основних напрямів (північ, південь, схід, захід). Кожен угорець озвучує деякі твердження, що описують розташування каменів. Наприклад, перше твердження А означає «На сході (за мною) один камінь». Усі напрямки мають стосунок виключно до ліній на полі: це можуть бути «на сході», «просто за мною» і т. д., але не складніші просторові відношення.

A
Keletere (mögöttem) egy kő van. Délre két kő van. Jobbra nincs kő.

B
Délre (balra) nincs kő. Északra egy kő van. Mögöttem két kő van.

C
Északra (előttem) nincs kő. Nyugatra egy kő van. Jobbra két kő van.

D
Nyugatra (jobbra) két kő van. Északra egy kő van. Balra nincs kő.

Завдання. Де стоять і куди дивляться В, С та D?

Примітка. Угорською мовою (вона належить до уральської мовної родини) розмовляють біля 13 мільйонів осіб в Угорщині та прилеглих країнах.